

dėl tos priežasties jie laikinai nutraukia siųstuvo darbą.

„Fortitude“ operaciją iki pat jos kulminacijos toliau tęs kiti dvigubi agentai. Tuo atveju, jeigu Jebsenas išduotų dezinformacijos planą, Brutus, Garbo, Bronks ir Brangenybė nuo šiol nurodinės Pa de Kalė kaip būsimo puolimo objektą vien tik užuominomis, bet netvirtins kaip neabejotino fakto. Kai kariuomenė išsilaipins Normandijoje, šnipai specialiai akcentuos Kalė kaip antrojo, dar stambesnio, puolimo taikinį, kur neva išsilaipins tariamoji armijų grupė FUSAG: „Po D dienos mes galime meluoti absoliučiai viską.“ Tuo pat metu „Ultra“ kasdien atidžiai stebės, ar nepasirodys kokia žinia apie Jebseno prisipažinimą, savanorišką ar priverstinį. Jeigu paaiškėtų, kad jis viską išpasakojo, tai B1A skyrius nutrauktų Dvigubo kryžiaus sistemos darbą ir tikėtusi, jog vokiečiams pritrūks laiko išanalizuoti „Fortitude“ operaciją. Prasadėjo lenktynės: iki D dienos pateikti kuo daugiau dezinformacijos ir melstis, kad Jebsenas per anksti nepalūžtų.

Apgaulė – ir tikriausiai viso įsiveržimo sėkmė ar nesėkmė – dabar priklausė nuo keisto, nesąžiningo, turinčio kenksmingų įpročių šnipo Džonio Jebseno, galbūt kenčiančio nacistų kankinimo kameroje, tvirtybės.

Mastermanas buvo nusiteikęs pesimistiškai: „Galima numanyti, kad tardant paaiškės daug kas, jeigu ne viskas, apie jo veiklą, ir tada daugelis mūsų geriausių sumanymų bus pasmerkti žlugti. Visa Dvigubo kryžiaus dezinformacijos kampanija pavojuje.“ Buvo brangi kiekviena valanda. Kuo ilgiau Jebsenas išsilaikys, tuo mažiau laiko vokiečiams liks dezinformacijai išnarplioti.

Viskas, ką Dvigubo kryžiaus komanda žinojo apie Jebseną, buvo tik tai, kad jis pervežamas į Berlyną. „Mes nežinome, kada prasidės Artisto tardymas, – liūdnai pratarė Vilsonas. – Tikėkimės, kad Karališkosios oro pajėgos padarė viską, kad kelionė traukiniu iš Biaricos į Berlyną būtų ilga.“

22 GESTAPO „SVEČIAS“

Dvigubo kryžiaus komandai reikėjo paveikti Hitlerio mąstyseną, siekti šio tikslo buvo geriausia per pulkininką leitenantą Aleksį fon Rionę, vadovaujantį užsienio žvalgybai Vakaruose, vadinamajai FHW⁶⁶, ir turintį fiureriui didelę tiesioginę įtaką. FHW rinko medžiagą iš visų Vokietijos žvalgybų padalinių: aerofotografijas, perimtas radiogramas, karo belaisvių tardymo protokolus, trofėjinius dokumentus ir šnipų pranešimus, analizavo juos ir mėgino daryti išvadas. Kiekvienas laiškas, gautas iš Bronks, kiekviena Brangenybės ir Bruto radiograma, kiekvienas Tiračio pranešimas galiausiai patekdavo pas šį apsiskaičiusį, lakios vaizduotės, šaltakraujį žvalgybos specialistą, kurio pagrindinė užduotis buvo išaiškinti, ką visa tai reiškia kariniu požiūriu.

Kiekvieną dieną fon Rionės žvalgybos skyrius tarytum darbšti bičių šeima, įsikūrusi įslaptintame betono bunkeryje Coseno miestelyje į pietus nuo Berlyno, rengė trijų puslapių apžvalginį pranešimą su naujausia informacija apie priešų karinių pajėgų judėjimą. Be to, žvalgybos padalinys kas dvi savaites parengdavo patikslintą priešų kariuomenės išsidėstymo vaizdą, o kartkartėmis – perspektyvinę sąjungininkų ketinimų prognozę. Šie dokumentai buvo pateikiami giminiškoms žvalgybos agentūroms, vyriausiajai vadovybei ir armijų vadams, tarp jų ir esančiam Prancūzijoje feldmaršalui Gerdui fon Runštetui, vokiečių karinių pajėgų Vakaruose vyriausiajam vadui. Rafinuoto elgesio, subtilios mąstysenos, pamaldaus aristokrato

⁶⁶ FHW – Fremde Heere West – sausumos kariuomenės Vyriausiosios vadovybės (Oberkommando des Heeres, arba OKH) generalinio štabo skyrius žvalgybai Vakarų šalyse.

fon Rionės padėjėju buvo Anglijos poskyrio vadovas majoras Rodžeris Maiklas, tikra savo viršininko priešingybė. Pusiau anglas, pusiau vokiečių Maiklas buvo prasčiokiškas, familiarus, smarkiai geriantis žaliūkas, žaidęs Vokietijos regbio rinktinėje. Nors ir linksmo, džiuģaus, nuolaidaus būdo, bet greitai suvokiantis reikalo esmę. Be to, jis gerai perprato britų mąstyseną, nes beveik visą jaunystę buvo praleidęs Britanijoje. Jo oponentė priešingoje pusėje buvo Žizela Ešli.

Hitleris visiškai pasitikėjo fon Rione. Hitlerio ir OKW (Vermachto vyriausiosios vadovybės) nuomonė apie būsimąjį įsiveržimą, pasak Romelio armijos žvalgybos vadovo Antono Štaubvaserio, daugiausia buvo pagrįsta informacija, gaunama iš FWH, ir iš esmės nenukrypdavo nuo to skyriaus suformuotų išvadų. Jeigu pavyktų apgauti fon Rionę ir jo analitikus, įteigus jiems mintį apie Britanijos pakrantėje telkiamą kitą armiją, daug galingesnę už tikrąsias D dienos karines pajėgas, veikiausiai ir Hitleris šia dezinformacija patiktų. Tik Hitleris nežinojo ir niekada nesužinos, kad Aleksis fon Rionė ir Rodžeris Maiklas vykdė savąją dezinformacijos operaciją.

Nuo 1943 metų fon Rionė visiškai sąmoningai, nuolat ir dideliu mastu pervertindavo Britanijoje sutelktas sąjungininkų pajėgas. Bet koks analitikų aptiktas ir užregistruotas prieš armijos padalinys niekada nebūdavo šalinamas iš prieš karinės galios apibūdinimo, kurį Rionė vadino *Feinbild*⁶⁷. Maža to, 1944 metų pavasarį jis jau specialiai tokius duomenis padailindavo. 1944 metų sausį Maiklas pranešė fon Rionei, kad karinės padėties vertinimus, kuriuos jie siuntė Vyriausiajai vadovybei, SD tyčia sumenkina prieš perduodama Hitleriui (SD naudojosi kiekviena proga kenkti karinės žvalgybos specialistų reputacijai). Maiklas nurodė kiekybinių duomenų dvigubo sumažinimo konkrečius pavyzdžius. Iš to kilo logiška, drąsi ir velniškai pavojinga išvada. Kodėl šių duomenų nepadvigubinus? Tada būtų apytiksliai priartėta prie tikslų skaičių. Bent taip jis aiškino savo siūlymo motyvus fon Rionei, kuris jiems pritarė puikiai suvokdamas, kad šių gyvybiškai svarbių duomenų išpūtimas galėtų kainuoti jam gyvybę. Kiekviena atskira užuomina apie sąjungininkų karinio dalinio pasirodymą, nors ir trūkstant įrodymų, buvo laikoma neabejotina. Pastebėtas karinis padalinys buvo registruojamas kaip visas dalinys net ir tada, kai kiti to dalinio padaliniai būdavo pastebėti kur nors kitur. Visi netikėti nukrypimai nuo anksčiau sudaryto vaizdo buvo tyliai ignoruojami. Pradžioje pamažu, o

⁶⁷ Feinbild (tiksliau, Feindbild) – prieš atvaizdas arba duomenys apie priešą (vok.).

Australų aktorius Kliftonas Džeimsas, vaidinantis generolą Bernardą Montgomerį.

PA

GETTY IMAGES

Vinstonas Čerčilis su tikruoju Mončiu aptaria būsimą mūšį.

THE NATIONAL ARCHIVES

Tankų muliažai, parengti „Fortitude“ operacijai: šimtai tokių „tankų“ bus dislokuota Anglijos pietrytinėje dalyje imituojant didžiulės armijos rengimąsi pulti Kalė.

ROGER-VIOLET / TOPFOTO

Netikrus tankus buvo lengva pakelti, bet stiprus vėjas juos galėjo išvartyti.

THE NATIONAL ARCHIVES

Naikintuvo *Hurricane* muliažas. Buvo tikimasi, kad joks priešas šnipas neprisiartins prie jo per arti, kad atpažintų apgaule.

THE NATIONAL ARCHIVES

Netikri desantiniai laivai Orvelo upėje, priklausantys tariamam laivynui, pasirengusiam gabenti neegzistuojančią armiją įsiveržimui, kuris niekada neįvyks.